

№ 38 (2025) С. 65–74
National Academy of Fine Arts and Architecture
Collection of Scholarly Works
«Ukrainian Academy of Art»
ISSN 2411–3034
Website: <http://naoma-science.kiev.ua>

УДК 72.025.5:069.5(100)
ORCID ID: 0009-0007-9160-0210
DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2025-38-7>

Олеся Чаговець

*аспірантка кафедри реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
Olesia.Chahovets@kname.edu.ua*

*Науковий керівник — К. Черкасова, докторка архітектури, професорка
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ АВТЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТІ НОМІНАЦІЇ ДЕРЖПРОМУ ДО СПИСКУ СВІТОВОЇ СПАДЩИНИ

Анотація. У статті розглянуто проблеми визначення та верифікації автентичності модерністської архітектури в контексті вимог Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Увага приділена будівлі Державної промисловості (Держпром) у Харкові, яка з 2017 року перебуває у Попередньому списку ЮНЕСКО, однак досі не має завершеного номінаційного дос'є. **Мета дослідження** полягає у виявленні методологічних інструментів, здатних комплексно охопити як матеріальні, так і нематеріальні характеристики об'єкта та сприяти підготовці номінації. **Методи дослідження.** У роботі здійснено аналіз і апробацію трьох підходів до оцінки автентичності: «Matrix for Authenticity», «Nara Grid» та «QAAM». Гіпотетичне моделювання дало змогу адаптувати зазначені методики до умов Держпрому та виявити ключові «опори» його автентичності. **Результати дослідження та висновки.** Окреслено вразливі чинники, які потребують ретельної реставраційної стратегії та управлінських рішень. За результатами проведеного аналізу обґрунтовано, що автентичність Держпрому має багатовимірний характер, включаючи соціальну пам'ять, символічний статус, культурний та індустріальний контексти. У цьому аспекті доцільним є використання номінаційного критерію (vi), який дає змогу інтегрувати нематеріальні смисли до структури номінаційного дос'є. Стаття підкреслює значущість подальших професійних дискусій щодо інтерпретації автентичності модернізму та пропонує розглядати Держпром як тестовий приклад для оновлення методології оцінювання сучасної спадщини. Отримані результати мають прикладне значення для практики номінаційної підготовки, а також для формування ширшої наукової та суспільної дискусії про критерії автентичності.

Ключові слова: автентичність, модернізм, ЮНЕСКО, Держпром, номінаційне дос'є, нематеріальна спадщина, історико-культурний потенціал.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO DEFINING AUTHENTICITY PARAMETERS IN THE CONTEXT OF DERZHPROM NOMINATION FOR THE WORLD HERITAGE LIST

Olesia Chahovets

*Postgraduate Student at the Department of Reconstruction and Restoration of Architectural Objects
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
Olesia.Chahovets@kname.edu.ua*

*Scientific Supervisor — K. Cherkasova, Doctor of Architecture Prof,
Doctor of Architecture, Professor,
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Abstract. The article examines the challenges of defining and verifying the authenticity of modernist architecture in the context of UNESCO World Heritage requirements. Attention is focused on the State

Industry Building (Derzhprom) in Kharkiv, which has been on the UNESCO Tentative List since 2017 but still lacks a completed nomination dossier. The aim of the research is to identify methodological tools capable of comprehensively addressing both the material and intangible characteristics of the site and contributing to the preparation of its nomination. Methods. The study analyses and tests three approaches to authenticity assessment: «Matrix for Authenticity», «Nara Grid», and «QAAM». Hypothetical modelling made it possible to adapt these methodologies to the conditions of Derzhprom and to reveal the key «pillars» of its authenticity. Results and conclusions. The study outlines the vulnerable factors that require careful restoration strategies and management decisions. The findings substantiate that Derzhprom's authenticity is multidimensional, encompassing social memory, symbolic status, and cultural as well as industrial context. In this respect, the use of criterion (vi) is considered appropriate, as it allows intangible values to be integrated into the nomination dossier. The article emphasizes the importance of further professional discussions on the interpretation of modernist authenticity and proposes to regard Derzhprom as a test case for updating methodologies of evaluating contemporary heritage. The obtained results have applied significance for nomination practice and for fostering broader academic and public debate on authenticity criteria.

Key words: authenticity, modernism, UNESCO, Derzhprom, nomination dossier, intangible heritage, historical and cultural potential.

Постановка проблеми. Питання автентичності посідає ключове місце в сучасній теорії та практиці охорони культурної спадщини. Визначення автентичності є головною вимогою номінаційного дос'є ЮНЕСКО, однак у випадку модерністської архітектури її верифікація викликає методологічні труднощі. Автентичність таких об'єктів часто не зводиться до форми чи конструкції, а ґрунтується на функції, просторовій ідеї або соціальній програмі. У спадщині модернізму виникає ключове питання: які саме параметри можна вважати носіями автентичності та як обґрунтувати це у межах формалізованої процедури ЮНЕСКО.

Актуальність. На міжнародному рівні поняття автентичності змінилося: від матеріального акценту до культурно-контекстуального підходу. Формалізоване тлумачення автентичності в межах номінаційних процедур ЮНЕСКО не завжди відповідає складності модернізму та новим теоретичним підходам.

Показовим прикладом є Держпром (Будинок державної промисловості у Харкові) — масштабний об'єкт радянського авангарду. Попри збережену просторову структуру, його автентичність ускладнюється нематеріальними чинниками: ідеологічною спадщиною, культурною пам'яттю, змінами у сприйнятті та контексті функціонування. Йдеться про цілий пласт модерністської культури — від театру Леся Курбаса до «Розстріляного відродження», що формує унікальність, але ускладнює верифікацію. Тому актуальним є дослідження методології визначення автентичності Держпрому з огляду на потенційну номінацію до Списку світової спадщини ЮНЕСКО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання автентичності зазнало суттєвого теоретичного переосмислення: від матеріально-фіксованого до контекстуального, багато-

вимірного й культурно-чутливого підходу. Ю. Йокілехто (J. Jokilehto) [1], один із ключових авторів Нарського документа (1994) [2], трактує це як зміну парадигми, де форма, матеріал, функція і традиція визнаються рівноправними носіями автентичності. С. Лабаді (S. Labadi), М. Фалзер (M. Falser) і С. Муньйос-Віньяс (S. Muñoz-Viñas) наголошують на напруженні між такою відкритістю поняття та потребою його формалізації у межах процедур ЮНЕСКО [3; 4; 5].

Окрему групу становлять публікації, присвячені автентичності модерністської архітектури. У деяких працях наголошується, що для об'єктів модернізму автентичність не завжди може бути підтверджена збереженням форми чи матеріалу. У центр уваги ставляться такі чинники, як просторовий задум, інноваційність, суспільна функція [6; 7]. У дослідженнях, присвячених українському модернізму, окреслено вразливість цієї спадщини, її ідеологічну насиченість, конфліктну пам'ять і посттоталітарну неоднозначність сприйняття [8]. Наголошується на необхідності формування багатовимірного підходу до її інтерпретації, який би враховував не лише фізичні параметри, але й культурні, семіотичні та соціальні виміри [9]. Аналіз модерністських об'єктів подається крізь призму архітектурної мови, яка була не лише інженерною чи композиційною системою, але й носієм ідеології, утопії, пам'яті [10].

Найбільш розгорнуте і комплексне дослідження, присвячене будівлі Державної промисловості в Харкові, здійснене О. Швиденко [11; 12]. У її працях розглянуто архітектурну типологію Держпрому та його місце в контексті світової архітектури.

Окремі аспекти архітектурного розвитку Держпрому висвітлюються також у працях інших дослідників, зокрема в контексті

інженерних рішень, стильових особливостей [13], ролі об'єкта в системі пам'ятко охоронної політики [14].

Серед новітніх досліджень привертає увагу спроба окреслити ступінь автентичності модерністських об'єктів Харкова, де Держпром розглядається як ключовий елемент збереженої ідентичності ансамблю площі Свободи [15]. У продовженні цієї аналітичної лінії в іншій публікації тих самих авторів автентичність Держпрому розглядається як багаторівнева структура, що охоплює матеріальні, типологічні та містобудівні характеристики [16].

Мета статті: систематизувати наявні методології оцінки автентичності в міжнародній практиці охорони спадщини та проаналізувати можливості їхнього застосування до модерністської архітектури на прикладі будівлі Держпрому.

Методи дослідження. У роботі використано методологічний аналіз трьох підходів до оцінки автентичності. У «Matrix for Authenticity» увагу зосереджено на тому, як автентичність виявляється на різних етапах життя об'єкта. Методика «Nara Grid» допомагає розглянути її через основні властивості об'єкта. «QAAM» дає змогу перевіряти матеріальні та нематеріальні аспекти у вимірюваній формі. Кожна з цих методик дає свою перспективу і разом вони допомагають уникнути однобічного погляду на автентичність. Це важливо для модернізму, де автентичність часто зберігається не стільки у матеріалах, скільки в ідеї, просторі та функції. Застосовано метод гіпотетичного моделювання, у межах якого здійснено тестову апробацію зазначених методик до будівлі Держпрому. У роботі використано метод порівняльного аналізу, застосований до номінаційних дос'є модерністських об'єктів зі Списку світової спадщини ЮНЕСКО для виявлення підходів до обґрунтування автентичності. Джерельну базу становлять нормативні документи ЮНЕСКО та наукові публікації, що охоплюють теорію автентичності та практику охорони архітектури модернізму.

Виклад основного матеріалу. Перші спроби номінації Держпрому до Списку всесвітньої спадщини розпочалися на початку 2000-х років. У цей період було здійснено обстеження об'єкта, проведено часткові ремонтно-реставраційні роботи та висловлено ідею підготовки номінаційного дос'є, зокрема в межах конференції «Конструктивізм в Україні» (2004), де актуалізовано значення ансамблю площі Свободи [17]. Через відсутність політичної

підтримки та незавершене визначення буферної зони, процес номінації було призупинено. Лише у 2017 році Держпром було внесено до Попереднього списку ЮНЕСКО за критерієм (iv) [18] як «першу в світі державну офісну будівлю, вирішену в модерністських формах», яка справила значний вплив на архітектуру ХХ століття. У заявці підкреслено унікальність Держпрому як монументальної структури, що втілює риси індустріальної архітектури та репрезентує мову авангарду на державному рівні [19].

7 вересня 2023 року — у зв'язку з воєнною агресією Росії та загрозами для об'єкта, — Держпром було внесено до Міжнародного списку культурних цінностей під посиленою охороною відповідно до Другого протоколу Гаазької конвенції 1954 року [20].

У межах підготовчих ініціатив, пов'язаних із можливою номінацією Держпрому до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, у червні 2025 року відбувся міжнародний круглий стіл «Умови номінації Харківського Держпрому до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО» [21]. Одним із центральних питань стала автентичність об'єкта, зокрема її нематеріальні аспекти. Учасники круглого столу наголошували, що значущість Держпрому не обмежується матеріальною структурою — вона включає просторову ідею, соціальну пам'ять, контекст індустріалізації та культурного авангарду 1920-х років.

Так, М. Бевз (професор, доктор архітектури, член ICOMOS) запропонував розглянути можливість застосування культурного критерію (vi), який стосується нематеріальних аспектів спадщини. На його думку, Держпром — це складне культурне явище, тісно пов'язане із соціальним середовищем, історією індустріалізації та культурними процесами 1920-х років.

Й. Гаспель (Jörg Haspel, професор, колишній президент Німецького національного комітету ICOMOS) наголосив на винятковості Держпрому. Значущість об'єкта, за його словами, не зводиться до початкової матеріальності, а формується через ідею, контекст, функцію та історичне сприйняття. Професор підкреслив, що ЮНЕСКО не вимагає ідеального збереження, а натомість очікує чіткого пояснення, що саме становить цінність.

Т. Флієрль (Thomas Flierl, історик архітектури, голова Фонду Макса Лінгнера, спеціаліст із радянського та східнонімецького авангарду) підкреслив, що добре знайомий із Держпромом як дослідник радянського

модернізму. Він зауважив, що цінність Держпрому не зменшується через втрати окремих елементів. Втрати — це частина історії об'єкта, і багато об'єктів Світової спадщини мають подібну важку долю. Т. Флієрль закликав чітко показати, що збереглося, визначити ключові цінності, які залишаються видимими, а також документувати трансформації.

Щоб рекомендації круглого столу не залишилися деклараціями, варто розглянути потенційні інструменти, здатні зафіксувати багатовимірність автентичності. На думку С. Лабаді, у номінаційних дос'є на практиці часто домінує матеріально-орієнтований підхід, що суперечить задекларованому плюралізму [22]. За відсутності уніфікованих процедур у практиці ЮНЕСКО варто звернутися до методологій оцінки, які передбачають спробу врахування багатовимірності поняття, зокрема, «Matrix for Authenticity» (1994), «Nara Grid» (2008), а також кількісна модель «QAAM» (Quantitative Architectural Authenticity Matrix, 2025). Усі три підходи мають потенціал для застосування до Держпрому.

Важливо наголосити, що запропоноване оцінювання автентичності за чинними методиками є авторською інтерпретацією на основі аналізу наявних матеріалів, дослідницької інтуїції та узагальнення попередніх публікацій про об'єкт. Воно не претендує на статус офіційної експертизи, а радше ілюструє, яким чином подібні методики можуть бути адаптовані до складного модерністського спадку.

У «Matrix for Authenticity» [23] автентичність розглядається за шістьма аспектами (намір, знання/техніки, середовище, матеріали, дизайн, використання), проаналізованими у трьох часових вимірах — від етапу планування до реалізації та подальшої експлуатації (таблиця 1). У випадку Держпрому ця матриця чітко виявляє три «сильні опори» автентичності. По-перше, це ідея/наміри: первісний задум адміністративно-ділового ядра нової столиці і досі переконливо зчитується у просторі. По-друге, дизайн: об'ємно-просторова композиція, силует і логіка ансамблю залишаються впізнаваними, формуючи «дух місця». По-третє, функція: безперервність використання комплексу як ділового та адміністративного центр підтримує його типологічну ідентичність.

Водночас матриця фіксує і «слабкі місця». Матеріальна оболонка зазнала втручань: заміна вікон, інтер'єрів і частини оздоблення знижують рівень матеріальної автентичності

до помірного. Не менш вразливим виявляється середовище: ущільнення забудови навколо площі Свободи ускладнило сприйняття первісного містобудівного задуму. Таким чином, найстійкішими носіями автентичності залишаються ідея, дизайн та функція, тоді як матеріали та контекст вимагають особливої уваги. Це окреслює практичні завдання подальших дій: прозора фіксація замін, формування виваженої реставраційної тактики та робота з оточенням.

Методика «Nara Grid» — це перекладання ідей Нарського документа (1994) у сітку (grid) параметрів для практичного застосування [24]. Методика враховує шість атрибутів (форму та дизайн, матеріали та субстанцію, використання та функції, традиції та техніки, розташування й оточення, дух місця) та чотири виміри автентичності (художній, історичний, соціальний, науковий). Для кожної категорії визначаються три рівні відповідності автентичності: низька, помірна, висока. Метод базується на якісному судженні фахівця. В таблиці 2 розглянуто методику «Nara Grid» стосовно Держпрому.

Найвищі оцінки Держпром демонструє за параметрами «Форма та дизайн» і «Дух місця». Архітектурна мова, пластична логіка, композиційна цілісність збережені попри часткові втрати — усе це дає змогу говорити про наявність художньої, історичної та наукової автентичності. «Дух місця» зчитується як у візуальній домінанті, так і в соціальній пам'яті, що підтверджує релевантність нематеріального виміру. Водночас параметр «Матеріали та субстанція» оцінено як помірно автентичний: хоча конструкції збережені, частина матеріалів замінена під час ремонтів, а ступінь достовірності деяких фрагментів потребує додаткової верифікації. «Розташування та оточення» має низький рівень соціальної автентичності — через порушення оригінального містобудівного середовища навколо будівлі, що ускладнює зчитування первинного контексту з боку пересічного мешканця.

Розроблена у 2025 році у межах дисертаційного дослідження [25] методика «QAAM» поєднує кількісну шкалу з якісними показниками, інтегруючи як матеріальні, так і нематеріальні виміри спадщини. «QAAM» базується на чотирьох основних вимірах: структурна автентичність (макс. 120 балів); функціональна автентичність (макс. 60 балів); контекстуальна автентичність (макс. 60 балів); загальне сприйняття/емоційна

Таблиця 1

Гіпотетична апробація «Matrix for Authenticity» на прикладі Держпрому

Аспект / Фаза часу	Планування	Виконання	Експлуатація
Намір (ідея)	висока	висока	висока
Знання / техніки	висока	висока	помірна
Оточення	висока	помірна	низька
Матеріали	висока	помірна	помірна
Дизайн	висока	висока	висока
Використання	висока	висока	висока

Таблиця 2

Гіпотетична апробація «Nara Grid» на прикладі Держпрому

Виміри / Атрибути	Художній	Історичний	Соціальний	Науковий
Форма та дизайн	висока	висока	висока	висока
Матеріали та субстанція	помірна	помірна	помірна	помірна
Використання та функція	помірна	висока	висока	помірна
Традиції та техніки	висока	висока	помірна	помірна
Розташування та оточення	висока	помірна	низька	помірна
Дух місця	висока	помірна	висока	висока

Таблиця 3

Гіпотетична апробація «QAAM» на прикладі Держпрому

Тип автентичності	Умовна оцінка	Пояснення
Архітектурно-структурна автентичність	80–90 / 120	Збережено об'єм, масштаб, силует, типологічну структуру. Мінус – втрати інтер'єрів, вікон, деталей.
Функціональна автентичність	50–55 / 60	Первинна функція як діловий та адміністративний центр зберігається – комплекс і надалі виконує репрезентативну, координаційну та управлінську роль у міській інфраструктурі.
Контекстуальна автентичність	40–50 / 60	Історичне середовище частково порушене, але будівля лишається домінантою простору.
Загальне сприйняття	35–40 / 40	Символ міста, об'єкт культурної пам'яті та висока пізнаваність, прив'язаність спільноти, міжнародна підтримка.
	205–235	Орієнтовний підсумковий бал.

значущість (макс. 40 балів). Об'єкт може набрати від 0 до 280 балів. В таблиці 3 розглянуто методику «QAAM» стосовно Держпрому.

Три методики показують однаковий профіль: ідея, дизайн і безперервність використання – носії автентичності; матеріальна оболонка та міський контекст – зони ризику. Це задає предмет для подальших дій (верифікація матеріалів, фіксація замін, робота з довкіллям).

Для прозорої фіксації вихідних цінностей і наслідків втручання існує також методика «ICOMOS Matrix for Case Studies» (2018), що структурує кейс-аналіз у посттравматичному контексті [26]. Її можна залучати як допоміжний інструмент, однак у цій статті вона не застосовується, оскільки матриця містить понад сто запитань і вимагає повного кейс-досьє, чого не дозволяють обсяг і формат публікації.

Наявність таких інструментів аналізу свідчить про спроби осмислити багатовимірність автентичності. Проте, як показали

обговорення на міжнародній конференції в Салоніках (2024), ці методики не усувають головної проблеми – відсутності узгоджених критеріїв і процедур, що давали б змогу перевірити заявлену автентичність на рівні етичної та професійної відповідальності [27].

Розглянемо досвід низки модерністських об'єктів ЮНЕСКО, які демонструють спільну логіку: автентичність модернізму найчастіше обґрунтовується критеріями (ii) і (iv). Критерій (vi) використано значно рідше, однак саме він дає змогу пояснити нематеріальні смисли, ідеї та культурні процеси, що супроводжували створення об'єктів.

White City of Tel Aviv (Ізраїль) [28]. Дата включення: 2003. Критерії номінації: (ii)(iv). Унікальний приклад інтеграції модерністської архітектури у планувальну сітку нового міста, побудованого у 1930–1950-х роках. Автентичність трактується передусім через містобудівну структуру, стилістичну єдність і адаптацію модернізму до місцевого клімату.

Нематеріальні аспекти не винесені в центр аргументації, хоча побіжно згадується роль архітекторів-емігрантів і значення міста як осередку єврейської модерної культури.

Berlin Modernism Housing Estates (Німеччина) [29]. Дата включення: 2008. Критерії номінації: (ii)(iv). Комплексний об'єкт, що складається з шести житлових ансамблів, побудованих у 1913–1934 роках у межах соціальних реформ Веймарської республіки. Автентичність обґрунтовано через збереження структури, планування, фасадів і соціальної функції. Вона розглядається як поєднання матеріальної цілісності з модерністською культурною програмою. Втручання описані відкрито, з оцінкою їхнього впливу на цілісність ансамблів.

Asmara: A Modernist African City (Еритрея) [30]. Дата включення: 2017. Критерії номінації: (ii)(iv). Адміністративна столиця, житлові квартали, культурні та релігійні об'єкти, інфраструктура. У досьє на Asmara автентичність трактується як поєднання збереженого планування, функцій і нематеріальних цінностей — ідентичності, мови, культурних практик. Впливи нової забудови мінімізовані, збереженість загалом висока.

Bauhaus School — Dessau (Німеччина) [31]. Дата включення до списку: 1996. Критерії номінації: (ii)(iv)(vi). Один із ключових об'єктів серійної номінації, яка охоплює заклади, пов'язані з історією школи Баухауз. Автентичність обґрунтована через збереження планувальної структури, конструктивної системи, матеріалів і деталей інтер'єру. Окремо наголошено на відповідності ідеям Баухаузу: функціональність, простота, інтеграція мистецтв і ремесел. Архітектура подана як фізичний маніфест педагогічної програми. Нематеріальні аспекти (педагогіка, творчі методи, вплив на модернізм) визнаються важливими.

Rietveld Schröder House (Нідерланди) [32]. Дата включення: 2000. Критерії номінації: (i)(ii). Іконічна модерністська вілла, створена як маніфест ідей руху De Stijl. Аргументація автентичності фокусується на збереженні концептуальної чистоти, просторової гнучкості, первісного колірної вирішення, а також меблів, спроектованих Г. Рітвельдом. Будівля зазнала змін протягом експлуатації, однак у 1970–1980-х роках була ретельно відреставрована: замінено деякі матеріали, але збережено авторські форми і композицію.

Villa Tugendhat (Чехія) [33]. Дата включення: 2001. Критерії номінації: (ii)(iv). Вілла (арх. Людвіг Міс ван дер Рое) представлена як

шедевр модерністської житлової архітектури, де вперше реалізовано принципи «відкритого плану», просторової безперервності і тотального дизайну. Автентичність підтверджується збереженням просторової структури; матеріалів і меблів, відновлених під час реставрації у 2010–2012 роках. Нематеріальні аспекти (ідеї, образ, вплив) згадуються побіжно. Ступінь збереження дуже високий.

The Architectural Work of Le Corbusier [34]. Дата включення: 2016. Критерії номінації: (i)(ii)(vi). Серійна номінація, яка охоплює 17 об'єктів у семи країнах (Аргентина, Бельгія, Франція, Індія, Японія, Німеччина, Швейцарія). Об'єкти мають різну функцію (житлові, адміністративні, сакральні, культурні) та масштаб — від окремих будівель до великих планувальних структур. Автентичність розглядається як поєднання матеріальної збереженості, концептуальної послідовності та глобального впливу. Критерій (vi) використано для обґрунтування нематеріальних цінностей — модерністської доктрини, символічного значення й культурного зсуву. Це один із рідкісних прикладів, де концептуальні аспекти стали центральними в аргументації автентичності.

Fagus Factory (Німеччина) [35]. Дата включення: 2011. Критерії номінації: (ii)(iv). Вуттєва фабрика. Аргументація автентичності зосереджена на збереженні функціонального призначення, ключових просторових і конструктивних характеристик, оригінального вигляду фасадів і структур. Нематеріальні чинники (ідеї, значення для історії модернізму) згадуються, але не є основним аргументом у секції про автентичність.

Van Nelle Factory (Нідерланди) [36]. Дата включення: 2014. Критерії номінації: (ii)(iv). Індустріальний комплекс. Автентичність пов'язується з: неперервністю функціонального призначення (збереження логіки виробничого процесу); фізичною цілісністю об'єкта; візуальним та естетичним виразом модерністської ідеї «прозорості» й «раціональності». Нематеріальні аспекти: соціальна історія, ідеологічний контекст чи культурна символіка, у публічній версії досьє не деталізуються.

Найпоширенішим серед досьє є саме критерій (ii) (iv). Критерій (vi) зустрічається значно рідше, однак саме він потенційно здатний підсилити номінацію Держпрому як символу культурного авангарду, індустріалізації та соціальної пам'яті.

Висновки і перспективи використання результатів дослідження. Попри значну кількість

досліджень, присвячених історико-архітектурній, типологічній та містобудівній характеристикам Держпрому, аспект автентичності залишається недостатньо розробленим. Необхідно заповнити цю лакуну, поставивши питання автентичності у центр підготовки номінації будівлі до Списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО.

Застосування методик «Matrix for Authenticity», «Nara Grid» та «QAAM» демонструє, що автентичність Держпрому має багатовимірний характер — поєднує фізичну збереженість, функціональну тяглість, просторову ідею, емоційну прив'язаність та культурну пам'ять.

У світлі цього доцільно: провести спеціалізовані круглі столи з міжнародною участю для фахового осмислення критерію (vi); оновити структуру номінаційного дос'є, виокремивши нематеріальні смисли як ключову частину автентичності; відкрито показати всі трансформації

та втрати, сформулювавши зрозумілу стратегію поводження з ними — «не маскувати зміни, а пояснювати цінності, які залишаються».

Для підвищення готовності об'єкта до номінаційного процесу доречно сформувати окремий аналітичний блок, присвячений нематеріальним цінностям Держпрому, а також розробити протокол верифікації матеріальних втрат; уточнити межі буферної зони з урахуванням порушеного історичного контексту; підготувати зіставлення з міжнародними прецедентами модернізму, вже включеними до Списку ЮНЕСКО. Такі кроки дадуть змогу підсилити доказову базу автентичності та відповідності критерію (vi), уникнувши типових проблем модерністських номінацій.

Таким чином, Держпром може стати не лише об'єктом номінації, але й зразком методологічного підходу верифікації автентичності модерністської архітектури.

Список використаних джерел

1. Jokilehto J. Questions about 'authenticity'. *ICOMOS Scientific Journal*. 1994. № 3. P. 69–75.
2. The Nara Document on Authenticity: adopted in Nara / ICOMOS; UNESCO. Japan : Nara, 1994.
3. Labadi S. World Heritage, authenticity and post-authenticity: International and national perspectives. *Heritage and Globalisation* / Labadi S., Long C. (Eds.). London : Routledge, 2010. P. 66–84.
4. Falser M. S. From Venice 1964 to Nara 1994 – Changing concepts of authenticity? *Conservation and Preservation: Interactions between Theory and Practice* / Falser M. S., Lipp W., Tomaszewski A. (Eds.). Vienna, 2008. P. 115–132.
5. Muñoz Viñas S. Beyond authenticity. *Art, Conservation and Authenticities: Material, Concept, Context* / Hermens E., Fiske T. (Eds.). London : Archetype Publications, 2009. P. 33–38.
6. MacDonald S. Reconciling Authenticity and Repair in the Conservation of Modern Architecture. *Journal of Architectural Conservation*. 1996. Vol. 2. № 1. P. 36–54. <https://doi.org/10.1080/13556207.1996.10785152>
7. Prudon T. The Modern Movement and Sustainability: Yesterday, Today and in the Future. *Docomomo Journal*. 2011. Vol. 44. P. 4–7. <https://doi.org/10.52200/44.A.TLAMA8ZJ>
8. Смоленська С. О. Архітектура авангардного модернізму в Україні: генеза та спадщина : дис. ... д-ра архітектури : 18.00.01 / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів, 2017. 447 с.
9. Pottgiesser U., Quist W. Multiple modernities in Ukraine. *Docomomo Journal*. 2022. Vol. 67. P. 2–11. <https://doi.org/10.52200/docomomo.67.ed>
10. Remizova O. Composition Methods of the Soviet Architectural Avant-Garde: Svoboda Square in Kharkiv. *Docomomo Journal*. 2024. Vol. 70. P. 28–35. <https://doi.org/10.52200/docomomo.70.04>
11. Швиденко О. О. Держпром у контексті світової архітектури : автореф. дис. ... канд. архітектури : 18.00.01 / Харків. держ. техн. ун-т буд-ва та архіт. Харків, 2009. 20 с.
12. Швиденко О. О. Цінність та збереженість пам'яток архітектури 1910–1940-х років, що внесено до списку всесвітньої спадщини. *Науковий вісник будівництва*. 2014. Вип. 76. № 2. С. 10–14.
13. Duplantier M., Shtendera A. Historical and morphological role of the Derzhprom building in Kharkiv, Ukraine. *Palimpsesto*. 2022. Vol. 24. P. 5–7. <https://doi.org/10.5821/palimpsesto.24.11887>
14. Ліхолетов Я. В., Пересьолкова Я. Г. Будинок Державної промисловості м. Харкова як об'єкт світової спадщини ЮНЕСКО. *Пам'яткознавчі студії дослідників XXI ст.* : зб. наук. ст. з пам'яткоохоронної роботи. 2024. Вип. IX. С. 19–26. URL: <https://www.kursorlibrary.com/kss/book/75/19/26/3169> (дата звернення: 20.08.2025).
15. Cherkasova K., Chagovets O. A Study of the Kharkiv Architectural Avant-Garde: Challenges of Authenticity Preservation. *Docomomo Journal*. 2024. Vol. 70. P. 86–95. <https://doi.org/10.52200/docomomo.70.11>
16. Cherkasova K., Czahovets O. Das «DERSCHPROM»-Gebäude und die Pufferzone: Bewahrung der Authentizität im Rahmen des UNESCO Nominierungsprozesses. Der Wiederaufbau Österreichs nach dem Zweiten Weltkrieg – ein Modell für die Ukraine? Bilenkova S., Floegl H. (Eds.). Krems : University of Krems Press, 2025. P. 58–66. <https://doi.org/10.48341/68V3-1X03>

17. Черкасова К. Т. Умови номінації Будинку Державної Промисловості в Харкові до списку пам'яток Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. *Пам'яткознавчі студії дослідників ХХІ ст.* 2024. Вип. 9. С. 63–74.
18. The Criteria for Selection. *UNESCO World Heritage Centre*. 2025. URL: <https://whc.unesco.org/en/criteria/> (дата звернення: 20.08.2025).
19. Derzhprom (The State Industry Building). *UNESCO World Heritage Centre*. 2017. URL: <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/6249/> (дата звернення: 18.08.2025).
20. UNESCO. International List of Cultural Property under Enhanced Protection: Statement of Provisional Inclusion. Paris : UNESCO, 2024. 153 с.
21. Saving an Icon of Kharkiv Modernism. *DOCOMOMO International*. 2025. URL: <https://docomomo.com/saving-an-icon-of-kharkiv-modernism/> (дата звернення: 18.08.2025).
22. Labadi S. *World Heritage, authenticity and post-authenticity: International and national perspectives* / Labadi S., Long C. (Eds.). Heritage and Globalisation. London : Routledge, 2010. P. 66–84.
23. Van Balen K. The Nara Grid: An evaluation scheme based on the Nara Document on Authenticity. *APT Bulletin: Journal of Preservation Technology*. 2008. Vol. 49. № 2. P. 39–45.
24. Stovel H. Origins and influence of the Nara document on authenticity. *APT*. 2008. Vol. 39. № 2/3. P. 9–17.
25. Shah A. A., Chandrasekara, D., Naeem, A. Evaluating Authenticity in Heritage: A Quantitative Framework. *Protection of Cultural Heritage*. 2025. Vol. 23. P. 33–60. <https://doi.org/10.35784/odk.7111>
26. Kono T. Recovery and Reconstruction of Cultural Heritage – the ICOMOS Matrix for Case Studies. *International conference on reconstruction*. The Royal Castle, Warsaw, Poland, 6–8 May 2018 / Marcinkowska M., Zalasinska K. (Eds.). Warsaw, 2018. P. 38–45.
27. Theophilos International Scientific Committee of ICOMOS. *Authenticity from a European perspective: 30 years of the Nara Document on Authenticity*: conference abstracts, 28–29 November 2024, Thessaloniki. URL: <https://theophilos.icomos.org/wp-content/uploads/2024/11/20241128-Abstracts-v3.pdf> (дата звернення: 18.08.2025).
28. White City of Tel-Aviv – the Modern Movement. *UNESCO World Heritage Centre*. 2003. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1096> (дата звернення: 20.08.2025).
29. Berlin Modernism Housing Estates. *UNESCO World Heritage Centre*. 2008. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1239> (дата звернення: 18.08.2025).
30. Asmara: A Modernist African City. *UNESCO World Heritage Centre*. 2017. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1550> (дата звернення: 20.08.2025).
31. Bauhaus and its Sites in Weimar, Dessau and Bernau. *UNESCO World Heritage Centre*. 1996. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/729/> (дата звернення: 20.08.2025).
32. Rietveld Schröderhuis (Rietveld Schröder House). *UNESCO World Heritage Centre*. 2000. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/965/> (дата звернення: 18.08.2025).
33. Tugendhat Villa in Brno. *UNESCO World Heritage Centre*. 2001. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1052> (дата звернення: 20.08.2025).
34. The Architectural Work of Le Corbusier, an Outstanding Contribution to the Modern Movement. *UNESCO World Heritage Centre*. 2016. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1321> (дата звернення: 20.08.2025).
35. Fagus Factory in Alfeld. *UNESCO World Heritage Centre*. 2011. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1368> (дата звернення: 20.08.2025).
36. Van Nellefabriek. *UNESCO World Heritage Centre*. 2014. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1441/> (дата звернення: 20.08.2025).

References

1. Jokilehto, J. (1994). Questions about “authenticity”. *ICOMOS Scientific Journal*, (3), 69–75 [in English].
2. ICOMOS, & UNESCO. (1994). *The Nara document on authenticity: Adopted in Nara* [in English].
3. Labadi, S. (2010). World heritage, authenticity and post-authenticity: International and national perspectives. In S. Labadi & C. Long (Eds.), *Heritage and globalisation* (pp. 66–84) Routledge [in English].
4. Falser, M. S. (2008). From Venice 1964 to Nara 1994 – Changing concepts of authenticity? In M. S. Falser, W. Lipp, & A. Tomaszewski (Eds.), *Conservation and preservation: Interactions between theory and practice* (pp. 115–132) [in English].
5. Muñoz Viñas, S. (2009). Beyond authenticity. In E. Hermens & T. Fiske (Eds.), *Art, conservation and authenticities: Material, concept, context* (pp. 33–38). Archetype Publications [in English].
6. MacDonald, S. (1996). Reconciling authenticity and repair in the conservation of modern architecture. *Journal of Architectural Conservation*, 2(1), 36–54. <https://doi.org/10.1080/13556207.1996.10785152> [in English].

7. Prudon, T. (2011). The modern movement and sustainability: Yesterday, today and in the future. *Docomomo Journal*, 44, 4–7. <https://doi.org/10.52200/44.A.TLAMA8ZJ> [in English].
8. Smolenska, S. O. (2017). *Arkhitektura avanhardnoho modernizmu v Ukraini: henezha ta spadshchyna* [Architecture of avant-garde modernism in Ukraine: Genesis and heritage] (Doctoral dissertation, Lviv Polytechnic National University). Lviv [in Ukrainian].
9. Pottgiesser, U., & Quist, W. (2022). Multiple modernities in Ukraine. *Docomomo Journal*, 67, 2–11. <https://doi.org/10.52200/docomomo.67.ed> [in English].
10. Remizova, O. (2024). Composition methods of the Soviet architectural avant-garde: Svoboda Square in Kharkiv. *Docomomo Journal*, 70, 28–35. <https://doi.org/10.52200/docomomo.70.04> [in English].
11. Shvydenko, O. O. (2009). *Derzhprom u konteksti svitovoi arkhitektury* [Derzhprom in the context of world architecture] (Author's abstract of candidate dissertation, Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture). Kharkiv [in Ukrainian].
12. Shvydenko, O. O. (2014). Tsinnist ta zberezhenist pam'yatok arkhitektury 1910–1940-kh rokiv, shcho vneseno do spysku vsesvitnoi spadshchyny [Value and preservation of architectural monuments of 1910–1940s included in the World Heritage List]. *Naukovyi visnyk budivnytstva* [Scientific bulletin of construction], 76(2), 10–14 [in Ukrainian].
13. Duplantier, M., & Shtendera, A. (2022). Historical and morphological role of the Derzhprom building in Kharkiv, Ukraine. *Palimpsesto*, 24, 5–7. <https://doi.org/10.5821/palimpsesto.24.11887> [in English].
14. Likholetov, Ya. V., & Peresolkova, Ya. H. (2024). Budynok Derzhavnoi promyslovosti m. Kharkova yak ob'yekt svitovoi spadshchyny UNESCO [The Derzhprom building in Kharkiv as a UNESCO World Heritage site]. *Pamiatkoznavchi studii doslidnykiv XXI st.: Zbirnyk naukovykh statei z pamiatkookhoronnoi roboty* [Memorial studies of 21st century researchers: Collection of scientific articles on memorial preservation work], IX, 19–26. Retrieved from <https://www.kursorlibrary.com/kss/book/75/19/26/3169> [in Ukrainian].
15. Cherkasova, K., & Chagovets, O. (2024). A study of the Kharkiv architectural avant-garde: Challenges of authenticity preservation. *Docomomo Journal*, 70, 86–95. <https://doi.org/10.52200/docomomo.70.11> [in English].
16. Cherkasova, K., & Czahovets, O. (2025). Das «DERSCHPROM»-Gebäude und die Pufferzone: Bewahrung der Authentizität im Rahmen des UNESCO Nominierungsprozesses. In S. Bilenkova & H. Floegl (Eds.), *Der Wiederaufbau Österreichs nach dem Zweiten Weltkrieg – ein Modell für die Ukraine?* (pp. 58–66). Krems: University of Krems Press. <https://doi.org/10.48341/68V3-1X03> [in German].
17. Cherkasova, K. T. (2024). Umovy nominatsii Budynku Derzhavnoi Promyslovosti v Kharkovi do spysku pam'yatok Vsesvitn'oi spadshchyny UNESCO [Conditions for the nomination of the Derzhprom building in Kharkiv to the UNESCO World Heritage List]. *Pamiatkoznavchi studii doslidnykiv XXI st.: Zbirnyk naukovykh statei z pamiatkookhoronnoi roboty* [Memorial studies of 21st century researchers: Collection of scientific articles on memorial preservation work], IX, 63–74 [in Ukrainian].
18. UNESCO World Heritage Centre. (2025). *The criteria for selection*. Retrieved August 20, 2025, from <https://whc.unesco.org/en/criteria/> [in English].
19. UNESCO World Heritage Centre. (2017). *Derzhprom (The State Industry Building)*. Retrieved August 18, 2025, from <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/6249/> [in English].
20. UNESCO. (2024). *International list of cultural property under enhanced protection: Statement of provisional inclusion*. Paris: UNESCO [in English].
21. DOCOMOMO International. (2025). *Saving an icon of Kharkiv modernism*. Retrieved August 18, 2025, from <https://docomomo.com/saving-an-icon-of-kharkiv-modernism/> [in English].
22. Labadi, S. (2010). World heritage, authenticity and post-authenticity: International and national perspectives. In S. Labadi & C. Long (Eds.), *Heritage and globalisation* (pp. 66–84). Routledge [in English].
23. Van Balen, K. (2008). The Nara grid: An evaluation scheme based on the Nara Document on Authenticity. *APT Bulletin: Journal of Preservation Technology*, 49(2), 39–45 [in English].
24. Stovel, H. (2008). Origins and influence of the Nara document on authenticity. *APT Bulletin: Journal of Preservation Technology*, 39(2/3), 9–17 [in English].
25. Shah, A. A., Chandrasekara, D., & Naeem, A. (2025). Evaluating authenticity in heritage: A quantitative framework. *Protection of Cultural Heritage*, 23, 33–60. <https://doi.org/10.35784/odk.7111> [in English].
26. Kono, T. (2018). Recovery and reconstruction of cultural heritage – The ICOMOS matrix for case studies. In M. Marcinkowska & K. Zalasinska (Eds.), *International conference on reconstruction. The Royal Castle, Warsaw, Poland, 6–8 May 2018* (pp. 38–45) [in English].
27. Theophilos International Scientific Committee of ICOMOS. (2024). *Authenticity from a European perspective: 30 years of the Nara Document on Authenticity: Conference abstracts, 28–29 November 2024, Thessaloniki*. Retrieved August 18, 2025, from <https://theophilos.icomos.org/wp-content/uploads/2024/11/20241128-Abstracts-v3.pdf> [in English].

28. UNESCO World Heritage Centre. (2003). *White City of Tel-Aviv – the Modern Movement* [in English].
29. UNESCO World Heritage Centre. (2008). *Berlin Modernism Housing Estates*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/1239> [in English].
30. UNESCO World Heritage Centre. (2017). *Asmara: A Modernist African City*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/1550> [in English].
31. UNESCO World Heritage Centre. (1996). *Bauhaus and its Sites in Weimar, Dessau and Bernau*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/729/> [in English].
32. UNESCO World Heritage Centre. (2000). *Rietveld Schröderhuis (Rietveld Schröder House)*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/965/> [in English].
33. UNESCO World Heritage Centre. (2001). *Tugendhat Villa in Brno*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/1052> [in English].
34. UNESCO World Heritage Centre. (2016). *The Architectural Work of Le Corbusier, an Outstanding Contribution to the Modern Movement*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/1321> [in English].
35. UNESCO World Heritage Centre. (2011). *Fagus Factory in Alfeld*. <https://whc.unesco.org/en/list/1368> [in English].
36. UNESCO World Heritage Centre. (2014). *Van Nellefabriek*. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/list/1441/> [in English].

Подано до редакції 25.08.2025

Статтю прийнято 05.12.2025

Опубліковано 31.12.2025